

KRONIKA 1996

Rok 1996 bol významný najmä takou zriedkavou udalosťou po novembri 1989, ako je investičná činnosť. V auguste 1996 sa totiž zahájila činnosť sklárskej hute vo Výrobnom družstve Krištál' Valaská Belá, ktoré svoju nedobrá ekonomickú situáciu chce riešiť najmä investíciami do výroby a snahou o sebestačnosť v surovinovej základni.

V tomto roku sme sa znovu stretli so snahou o vyriešenie stavby "Domu služieb". Bohužiaľ, zatiaľ bezúspešne, čo je škoda, pretože stavba z roka na rok chátra a jej cena sa z tohto dôvodu znižuje.

Mladé rodiny sa z dôvodu neustáleho nárastu ceny dopravy a nemožnosti získať byty v obci sťahujú za prácou do najbližších miest - Prievidze a Dubnice nad Váhom. Počet obyvateľov rapídne klesá - v tomto roku sa narodilo iba 20 detí. Oproti rokom pred rokom 1989 je to žalostne málo. Stále nám hrozí, že z dôvodu nezájmu lekárov nebudú mať naši občania potrebnú lekársku starostlivosť.

POČASIE

Rok 1996 bol čo sa týka zrážkovej činnosti priemerný. Pršalo 118 dní v roku, najviac zrážok bolo v septembri, kedy pršalo až 17 dní. Najviac napršalo 7. septembra – 39,4 mm. Celkový úhrn zrážok v roku 1996 bol 1030,9 mm.

85 dní bolo s snehovou pokrývkou, najviac vo februári – 25. Sneh sa držal až do apríla a začal padať v novembri.

Počet mrazivých dní bol 141, najväčší mráz bol 28. decembra – 22,8 °C.

Počet letných dní, to znamená nad 25 °C bol 30, najviac v júni. Najteplejšie bolo 11. 6. – 31,5 °C. Leta sme si užili veľmi poskromne, pretože už v septembri sme mali slabé mrazíky a priemerná teplota v tomto mesiaci boli iba 9,1 °C.

Bolo 21 búrok a priemerná rýchlosť vetra v metroch za sekundu bola 1 m za sekundu.

OPIS OBCE

Investičné a neinvestičné akcie

V okolí cintorína sa vysekalo trnie, podľa potreby sa vyviezli plné kontajnery, začalo sa s kosením trávy s novo zakúpenou motorovou kosačkou.

Ukončili sa práce na odtokovom kanály v časti obce Pastierky, vybetónované uzavretie kanála a pozvárané krytie kanála medzi štátnou cestou a miestnou komunikáciou. Bol upravený kanál vedľa cesty na cintorín a začalo sa s prípravou podkladu pre ukladanie rigolov vedľa cesty.

V Dome smútku v Gápli bola dokončená elektroinštalácia a natretá drevená konštrukcia domu smútku. Na obklad Domu smútku v Gápli a na drevenú konštrukciu bol použitý Tatranský profil a veľmi to skultúrnilo celkový vzhľad stavby. Bolo zohľadnené i praktické hľadisko vybudovaním dreveného prístrešku, čo prispeje k dôstojnosti priebehu pohrebov v osade najmä počas nepriaznivého počasia.

Uskutočnilo sa oplotenie kina Slovan, okrem toho sa opravila strecha na kultúrnom dome.

V priestoroch zdravotného strediska boli vykonané elektrikárske a búracie práce potrebné pre zapojenie nového zubárskeho kresla s príslušenstvom a búracie práce pre osadenie vodomerov. I takýmto spôsobom chce obec prispieť k ľahšiemu získavaniu zubných lekárov pre našich občanov.

Z dôvodu nevyhovujúcich priestorov pre lekárňu, ktorá sa nachádzala v priestoroch zdravotného strediska boli poslanci a starosta nútení rozmýšľať o priestoroch nových. Dohodli sa s Výrobnom družstvom Krištál' o nájme priestorov bývalého internátu, ktorý však nie je prispôsobený potrebám fungovania lekárne. Z tohoto dôvodu sa museli uvedené priestory zrekonštruovať.

Jednalo sa najmä o nasledovné práce: výkop kanála pre samostatnú vodovodnú prípojku, búracie a murárske práce pre samostatnú elektroinštaláciu, búracie a murárske práce pre osadenie rozvodnej skrine elektromera, osadenie zárubní a mreží na dvere, natretie stien lekárne farbou, natretie okien, zárubní a mreží na oknách a dverách.

Verejný a politický život obce

Na zasadnutí obecného zastupiteľstva (OZ) 23. 1. 1996 sa poslanci zaoberali:

- žiadosťou o poskytnutí priestorov ordinácií na Zdravotnom stredisku štátnym lekárom zadarmo do 1. 4. 1996. Súhlasili s formou prenájmu s tým, že prevádzkové náklady /kúrenie, elektriku atď./ bude hradíť Nemocnica s poliklinikou Bojnice
- predajom hudobnej aparatúry Pavlovi Čižnárovi za cenu 28.000,- Sk
- o odpredaji budovy bývalého rodinného domu č. 338 občanom Ondrejovi Pastierovičovi a manželke Emílii za cenu stanovenú súdnym znalcom
- poslanci na tomto zastupiteľstve odvolali prednostu Obecného úradu Ing. Jozefa Kupku ku dňu 31. 1. 1996. Za odvolanie hlasovalo 8 poslancov, proti boli 3 a 1 hlas bol neplatný.

Zároveň rozhodli o vyhlásení konkurzu na obsadenie prednostu obecného úradu s tým, že konkurznú komisiu bude tvoriť obecné zastupiteľstvo

Na zasadnutí 20. februára sa poslanci zaoberali:

- členka Komisie sociálno-zdravotnej a bytovej Elena Kopčanová sa vzdala z dôvodu veľkej zaneprázdnenosti členstva v komisii. Za novú členku komisie poslanci jednomyselne schválili Elenu Obuchovú

Na zasadnutí 19. marca schválili poslanci

- Júliusa Podskoča za člena kultúrnej komisie ako náhradu za Milana Chudého, ktorý sa zasadania komisie nezúčastňoval

Konkurz na obsadenie funkcie prednostu obecného úradu

Dňa 19. 3. sa uskutočnil konkurz na obsadenie funkcie prednostu obecného úradu.

Stanovili sa podmienky:

1. vysokoškolské vzdelanie
2. odborné a riadiace predpoklady
3. vodičský preukaz skupiny B.

Konkurzu sa zúčastnili traja kandidáti, z ktorých poslanci obecného zastupiteľstva vybrali Ing. Zdenku Hlivovú, obyvateľku Nitrianskeho Rudna.

Na zasadnutí 23. 4. sa obecné zastupiteľstvo zaoberalo:

- zmenou členov Komisie poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva. Novými členmi sú:
Pavol Mulinka - predseda
Matúš Nemček, Ivan Matušovič, Ing. Eva Mokrišová a Ing. Zdenka Hlivová, členovia

Dobrovoľný požiarny zbor

Novým veliteľom DPZ vo Valaskej Belej sa stal od 1. 1. 1996 Jozef Siekel a nahradil tak doterajšieho veliteľa Petra Podskoča. Preventivárom sa stal Karol Golej. Nový veliteľ zároveň predložil požiadavky na materiál, ktorým sa má doplniť inventár požiarnej zbrojnice.

Jedná sa najmä :

1. Zateplenie garáže /dvoch dverí a dvoch okien/
2. Pohonné hmoty
3. Izoláciu na garáž pre požiarne auto
4. Kachle do požiarnej zbrojnice
5. Požiarny rebrík
6. Uhlie, drevo, elektrický prúd, voda
7. Stanica technickej kontroly a zákonné poplatky za vozidlá
8. Rovnošatové oblečenie pre mladých požiarnikov - žiakov
9. Vychádzkové uniformy
10. Batérie do Avie 31
11. Príspevok na činnosť a z toho vyčleniť prostriedky na ocenenie práce
12. Zohľadniť v rozpočte i pravdepodobnú návštevu zo Spolkovej republiky Nemecko - Wolfen.

Veliteľ ďalej uviedol, že ďalšími členmi novozvoleného výboru dobrovoľného požiarného zboru sú:

Dušan Furka - zástupca veliteľa
František Slanina - hospodár
Alena Baginová - pokladníčka

Ján Mulinka - vedúci mládeže

Emil Pavlíček - člen výboru.

Členovia sú zvolení na 5 - ročné volebné obdobie.

Dom služieb časť B - jeho využitie

Poslanci sa na zasadnutí zaoberali i návrhom Ing. arch. Banhégyiho, ktorý predložil starosta obce a zaoberal sa využitím stavby Domu služieb časť B.

Obecné zastupiteľstvo schválilo uzavretie zmluvy medzi Obcou Valaská Belá a Ing. arch. Banhégyim na vypracovanie prípravnej dokumentácie na využitie priestorov Domu služieb časti B podľa požiadaviek obce.

Na svojom zasadnutí 11. 7. 1996 sa poslanci zaoberali problémom dostavby Domu služieb a Obecného úradu v centre obce Valaská Belá. Bol to jeden z mnohých návrhov od roku 1989, ktorý sa týkal uvedeného problému. Tentoraz podal návrh občan Ivan Matušovič z Valaskej Belej č. 237, ktorý chcel problém s dostavbou Domu služieb a Obecného úradu riešiť nasledovne:

Pán Ivan Matušovič sa dozvedel, že Európske centrum cestovného ruchu (ECCR) má v súčasnosti záujem o ekoturistiku v oblasti Strážovské vrchy, v ktorej sa nachádza i naša obec. Preto sa spojil s UNESCO Club M, Godrova 3/B Bratislava a MILKO Company, Sebedražská cesta 9, Prievidza a podal na zastupiteľstvo projekt na využitie staveniska Domu služieb so stanovením :

1. Hlavný cieľ projektu :

- zrealizovanie dostavby objektu v centre Valaskej Belej a jeho uvedenie do činnosti

2. Vedľajšie ciele projektu

- zviditeľnenie a rozvoj obce
- ekonomický rast
- rozvoj ekoturistiky a cestovného ruchu
- nové pracovné príležitosti

Navrhli rozdeliť objekt na časť A a B, časť B by chceli ponechať pôvodnému účelu - t.j. budúcemu obecnému úradu a časť A by mala slúžiť ako rekreačné stredisko. Tento projekt chceli riešiť z hľadiska strategického i finančného po majetkovo - právnom vysporiadaní. Navrhli rozdeliť vlastnícke práva objektu tak, že časť B zostane naďalej majetkom obce a časť A prejde do ich vlastníctva, za čo sa zaväzujú zabezpečiť dostavbu celého objektu.

Návrh dostavby navrhli riešiť tromi spôsobmi:

1. Odpredaj celého objektu by chceli za doteraz preinvestované finančné prostriedky - asi 5 mil. Sk za podmienok že:
  - a/ pri uzatvorení zmluvy nadobúdateľ zaplatí obecnému úradu 500 tisíc Sk na účet obce
  - b/ z dohodnutej sumy nadobúdateľ ešte poukáže na účet obce finančné prostriedky na zaplatenie dane z predaja nehnuteľnosti
  - c/ ostatné finančné prostriedky budú splácané na účet obce podľa dohodnutého splátkového kalendára
2. Dokončenie časti A - Dom služieb do dohodnutého termínu - (4 roky). Za dokončenie tejto časti pre obec prejde časť B - Obecný úrad do osobného vlastníctva pre nadobúdateľa.
3. Vytvorenie spoločnosti s ručením obmedzeným spolu s obcou Valaská Belá, kde ako vklad dá obec rozostavané objekty a spoločník tieto objekty dostavia. Finančné prostriedky do dostavby objektu bude preukazovať obci a obec bude mať právo kontrolovať a overovať, či tieto finančné prostriedky boli skutočne použité na dostavbu objektu v takej výške, ako budú preukázané. Objekty budú po dostavbe prevádzkovať spoločne. Po dostavaní sa majetok dá oceniť a určiť sa podiely spoločníkov.

Bohužiaľ, tento návrh sa nezrealizoval, pretože pán Ivan Matušovič od neho odstúpil.

Zbor pre občianske záležitosti

V decembri 1996 bolo udelená nášmu rodákovi, kňazovi, Saleziánovi a filozofovi Dr. Antonovi Hlinkovi čestné občianstvo obce Valaská Belá za zásluhy o dobré meno slovenského národa a obce Valaská Belá, pri príležitosti 70. narodenín.

Obiad odovzdania čestného občianstva sa uskutočnil za prítomnosti všetkých poslancov a členov Zboru pre občianske záležitosti (ZPOZU) "Človek - človeku". Okrem bežných obradov, ako je víťanie do života a občiansky sobáš členovia ZPOZU uskutočnili i oslavy životných jubileí:

- Františka Luchavová 70 rokov
- Terézia Mišincová 50 rokov
- Marta Kodajová 50 rokov
- Mária Mauzerová 80 rokov
- Štefan Gramblička 60 rokov

Vyhodnotenie plnenia rozpočtu obce

Pôvodný rozpočet obce pre rok 1996 bol schválený tak, že príjmy predstavovali 6.444.000,- Sk a výdavky 7.137.000,- Sk, to značí, že bol rozpočtovaný schodok - 693.000,- Sk.

Postupne, podľa obecným zastupiteľstvom schválených zmien v priebehu roku bol v príjmovej časti upravený na :

príjmy	6.499.700,- Sk
výdavky	7.232.700,- Sk
schodok vzrástol až	-1.733.000,- Sk.

Skutočné plnenie k 31. 12. 1996 bolo však paradoxne také, že je vykázaný prebytok 520.325,- Sk, keď príjmy boli zaznamenané vo výške 5.594.355,- Sk 86 % a výdavky 5.074.030,- Sk 70 %, v čom je zahrnutý i náklad a výdavky na zriadenie lekárne, ktoré boli vykryté úverom z Prvej komunálnej banky vo výške 400.000,- Sk. Do 31. 12. bolo z účtu lekárne na účet obce vrátené z tržieb 100.000,- Sk a 300.000,- ostalo ešte nesplatených.

Najväčšie položky z príjmov pre obec tvorili:

Daň z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti	2.255.519,- Sk
Daň z nehnuteľností (DzN) z pozemkov od fyzických osôb	86.129,- Sk
Daň z nehnuteľnosti zo stavieb od fyzických osôb	219.676,- Sk
Daň z príjmov právnických osôb	387.353,- Sk
DzN z pozemkov od právnických osôb	360.043,- Sk
DzN zo stavieb o právnických osôb	230.423,- Sk
Daň z predaja alkohol. nápojov a tabakových výrobkov	141.769,- Sk
Cestná daň	199.443,- Sk
Správne poplatky za hracie prístroje	122.450,- Sk
Príspevok obciam od úradov práce	147.766,- Sk

Výdavky:

Výstavba vodovodu v Gápli	7.901,50 Sk
Výstavba a opravy miestnych komunikácií	450.807,- Sk
Autobusová doprava /do Gápla/	16.112,- Sk
Správa a údržby miestnych komunikácií (MK)	46.140,80 Sk
Údržba MK pri cintoríne	77.849,70 Sk
Oprava schodok k základnej škole	56.557,90 Sk

Údržba MK u Rusnákov	42.601,90 Sk
Oprava autobusových zastávok	52.651,80 Sk
Poplatky banke za vedenie účtov	6.850,50 Sk
Dom služieb - zmena projekt. dokumentácie	27.454,- Sk
Požiarna ochrana	60.173,- Sk
Materská škola	9.585,- Sk
Základná škola	32.429,- Sk
Školenie zamestnancov	4.893,- Sk
Telovýchova	150.000,- Sk
Kultúrny dom Gápel	1.946,10 Sk
Príspevok Miestnemu kultúrnemu stredisku	333.966,94 Sk
Príspevok na činnosť ZPOZu	21.949,60 Sk
Výdavky na zdravotné stredisko	520.356,90 Sk
Sociálne výdavky	21.000,- Sk
Výdavky na 12-bytovku	108.742,- Sk
Verejné osvetlenie	218.668,40 Sk
Výdavky na oplatenie cintorína	2.436,- Sk
Dom smútku	39.271,20 Sk
Cintorín v Gápli	30.394,40 Sk
Ostatné služby miestneho hospodárstva	269.833,- Sk
Zimná údržba miestnych komunikácií	87.804,60 Sk
Skládka tuhého komunálneho odpadu	403.543,- Sk
Údržba tuhého komunálneho odpadu	165.155,20 Sk
Cirkev - príspevky	30.210,- Sk
Občianske združenia	9.938,50 Sk
Poslanci	50.453,- Sk
Vnútoraná správa	1.381.621,53 Sk
Nákup hudobných nástrojov	30.000,- Sk
Daň z prevodu nehnuteľností	4.232,- Sk
Poskytnuté prechodné výpomoci podnikovému subjektu - lekárň	300.000,- Sk
Zostatky na účtoch k 31. 12. 1996	922.412,- Sk

Hospodárske pomery

Krištál' Valaská Belá - otvorenie sklárskej hute

V tomto roku - v roku 1996 si pracovníci Výrobného družstva Krištál' pripomenuli 40. výročie založenia družstva. Pripomenul si ho ešte vždy 300 členný kolektív družstevníkov i veľmi dôležitým počinom, akým je otvorenie novo postavenej sklárskej hute, kde bude zamestnávať pracovníkov v profesii fúkač skla. Slávnostné otvorenie sa uskutočnilo v auguste 1996. Vzhľadom k tomu, že v obci Valaská Belá nemáme ľudí, ktorí sú vyučení v profesii fúkač skla, musia byť ľudia získaní náborom. Z tohoto dôvodu požiadal predseda Výrobného družstva Krištál' Ing. Štefan Kuric o spoluprácu obecné zastupiteľstvo najmä pokiaľ sa jedná o problémy s bytmi. Žiadal o pridelenie dvoch bytov pre fúkačov skla, ktorí sa presťahujú do Valaskej Belej z Lednických Rovní.

V hodnotení uplynulých desaťročí hospodárske výsledky hovoria, že prvých 35 rokov, počas ktorých výrobky boli označené značkou Bohemia, bolo úspešných a vysoko ziskových. V trhových podmienkach a po rozdelení republiky sa slovenský krištál pod vlastnou značkou už ťažšie presadzoval. Ich závislosť na surovine zväčša z Českej republiky neumožňovala preniknúť na nové trhy s potrebnou razanciou. Príčinou boli vysoké ceny suroviny a nesplniteľné termíny dodávok. Veľké škody vznikli družstevníkom i pohľadávkami z dôvodu nezaplatenia dodaného tovaru, takže v súčasnosti musia družstevníci niesť 15-miliónový batoh pohľadávok.

I napriek tomu sa rozhodli vykročiť na cestu výrobnnej sebestačnosti vybudovaním sklárskej hute v hodnote 42 miliónov korún. Túto stavbu zrealizovali v rozprávkovo krátkom čase - asi za jeden rok, takže 12. augusta v jednej z dvoch elektrických panvových pecí fúkač skla vyfúkol prvý kalich. Po krátkej skúšobnej prevádzke sklárska huta nabehla na prevádzkový režim.

Novovybudovaná huta má špičkovú nemeckú technológiu, jedinú svojho druhu na Slovensku a zmenila pozíciu Výrobného družstva Krištál Valaská Belá z hľadiska technologického procesu na prvovýrobcu olovnatého skla. Priniesla i nové pracovné príležitosti asi 40 pracovníkom. Ide najmä o fúkačom skla, ale najužším profilom je profesia drevotokára, ktorý robí formy do bukoveho dreva. Pri hľadaní pomoci na preklopenie prvých týždňov nábehu výroby družstevníci nenašli pochopenie u slovenských výrobcov skla. Obavy z budúcej konkurencie boli silnejšie ako ochota pomôcť, a tak pomoc prišla od moravských sklárov.

V nadväznosti na produkciu skla v novej hute vytvoril sa priestor pre ďalších 20 pracovníkov v odbore brusič skla. Tých chcú získať do konca roka formou rekvalifikácie najmä mladých ľudí. Od budúceho roka chcú vychovávať opäť vlastných učňov. Nová huta umožňuje družstevníkom ponúkať na trh výrobky nových tvarov a dekorov. Keďže trh je presýtený krištáľovými výrobkami s bohatým výbrusom, vsadili na výrobky s jednoduchším vzorom.

V záujme rozšírenia výroby krištáľového skla sa sústreďujú najmä na vývoz výrobkov. K minuloročným 20 % exportu by v tomto roku malo pribudnúť ďalších 20 %, pričom pre budúci rok už počítajú so 75 % exportu.

V záujme rozvoja sklárskeho priemyslu na Slovensku vedenie družstva uvažuje aj nad výrobou sódnodraselného skla (nielen pre vlastné potreby maľby skla). Na tento zámer uvažujú s ďalším investičným rozvojom v druhom polroku budúceho roku. Išlo by len o prístavbu pece v novej hute, čím by vzrástla jej výkonnosť.

Založenie Spoločnosti s ručením obmedzeným "VRCHÁR"

19. 2. 1996 uzatvorili niektorí zamestnanci Štátneho majetku - hospodárstvo Valaská Belá spoločenskú zmluvu o založení spoločnosti s ručením obmedzeným. Spoločníkov bolo 13:

1. Ing. Pavel Stec, nar. 13. 8. 1942, bytom Nitrianske Rudno
2. Ján Struhár, nar. 17. 10. 1951, bytom Nitrianske Rudno
3. Emília Vaňová, nar. 28. 11. 1952, bytom Nitrianske Rudno
4. Ingomar Stec, nar. 1. 8. 1939, bytom Prievidza
5. Jozef Bomboš, nar. 9. 1. 1951, bytom Valaská Belá
6. Pavol Dušička, nar. 12. 2. 1948, bytom Valaská Belá
7. Ľudovít Fábry, nar. 19. 8. 1941, bytom Rudnianska Lehota
8. Vladimír Kočka, nar. 12. 3. 1966, bytom Valaská Belá
9. Peter Kuric, nar. 6. 3. 1975, bytom Valaská Belá

10. Milan Mokriš, nar. 8. 11. 1954, bytom Valaská Belá
11. Zuzana Mokrišová, nar. 19. 1. 1958, bytom Valaská Belá
12. Miroslav Pánis, nar. 24. 8. 1960, bytom Valaská Belá
13. Jaroslav Vrtík, nar. 9. 12. 1968, bytom Valská Belá

Podľa zmluvy sa dohodli, že spoločnosť bude v právnych vzťahoch vystupovať pod obchodným menom "Spoločnosť pre chov dobytká, oviec a kôz - VRCHÁR, s. r. o. Valaská Belá".

Sídlo spoločnosti je vo Valaskej Belej - Štátny majetok.

Predmet činnosti spoločnosti je:

- a, chov hovädzieho dobytká
- b, stavebná činnosť
- c, dopravná činnosť
- d, výroba a predaj poľnohospodárskych výrobkov

Základné imanie spoločnosti je tvorené vkladmi jednotlivých spoločníkov po 20.000,- Sk, 10.000,- pred podpísaním zmluvy a zvyšok do jedného roka.

Správou vkladov spoločníci poverili Jána Struhára.

Orgány spoločnosti:

a, valné zhromaždenie

b, konatelia

Valné zhromaždenie je najvyšším orgánom spoločnosti. Rozhoduje o všetkých zásadných otázkach týkajúcich sa spoločnosti samej a jej činnosti.

Konatelia zabezpečujú všetku organizačnú činnosť spojenú s rozhodovaním mimo valného zhromaždenia.

Pri založení spoločnosti sú jej konateľmi:

1. Ing. Pavel Stec
2. Ján Struhár
3. Emília Vaňová

Spoločnosť vznikla ako prostriedok na možnosť pracovníkov štátneho majetku Valaská Belá zúčastniť sa verejnej súťaže o privatizáciu Štátneho majetku ako spoločnosti zamestnancov.

Ako mnohé poľnohospodárske podniky na Slovensku sa i ŠM Valaská Belá ocitol v správe Fondu národného majetku, ktorý ho ponúka k privatizácii do osobného vlastníctva. Zamestnanci chceli založením spoločnosti predísť zlým skúsenostiam svojich kolegov z okolitých štátnych majetkov, či už je to ŠM v Nitrianskom Rudne, alebo v Nevidzanoch a mnohých ďalších, keď tieto privatizovali neznámi ľudia /obyčajne to boli členovia politických strán, ktorí v danej dobe tvorili vládnu koalíciu/, ktorí nemali záujem o hospodárenie na zverenej pôde, ba nemali k takejto práci žiadny vzťah. Chceli sa len osobne obohatiť. Predávali jednotlivé pracovné prostriedky, ako nákladné autá, traktory, stroje a zariadenia a budovy záujemcom často pod cenu, ba nezastavili sa ani pred devastovaním zvereneho majetku /dali rozobrať rôzne veže a predali plech do zberných surovín ap./.

PAMY s. r. o. Prievidza

Od augusta začala podnikáť v časti priestorov bývalej Ľudovej tvorby, ktorých bola i vlastníkom, firma PAMY, spoločnosť s ručením obmedzeným Prievidza. Firma bola zameraná prevažne na výrobu a predaj čalúneného nábytku a jeho zástupcovia perspektívne počítali so zamestnaním 100 osôb, prevažne občanov Valaskej Belej,

čím by sa čiastočne riešil problém nezamestnanosti v našej obci. Spoločníci firmy sú Adrián Pavelka, bytom Prievidza, Mgr. Libor Mokrý, bytom Prievidza a Miroslav Pavelka, bytom Prievidza. Základné imanie spoločnosti bolo 7.089 tisíc Sk a konateľom firmy bol Mgr. Libor Mokrý.

Obchody, služby, živnosti

Anton Vrban z Nitrianskeho Rudna zriadil predajňu mäsa a údenín TEMPO v budove patriacej Štátnym majetkom Valaská Belá v ústrednej obci.

Peter Hanák, Valaská Belá č. 165 zriadil predaj živých a umelých kvetov, drobného darčkového tovaru vo dvore pri rodinnom dome.

Od 1. 1. 1996 začala fungovať v priestoroch bývalej pošty reštaurácia "Na starej pošte", ktorej majiteľkou je Iveta Myšáková z Nitrianskeho Rudna.

Cestovný ruch

HOTEL HOMÔLKA - zmena prevádzkovateľa

Na základe zmluvy o nájme nehnuteľností zo dňa 22. 4. 1996 sa dohodol Odborový Zväz Železničiarov, Vajnorská 1, Bratislava, zastúpený predsedom p. Imrichom Sedláčkom ako majiteľ a

Pavol Mišura - firma JAMPA, Pod Párovcami 58, Piešťany, vedúci Rekreačného strediska železničiarov (RSŽ) Homôlka, že od 1. 6. 1996 bude prevádzkovateľom zariadenia jeho doterajší vedúci, t.j. Pavol Mišura. Otváracia doba zostáva nezmenená denne od 7.30 hod. do 19.00 hod. a podľa potreby pre mimoriadne akcie, ako sú školenia, svadby, atď.

Z dôvodu neznámeho výsledku hospodárenia v budúcom období žiadal zároveň pán Pavol Mišura o odpustenie poplatku za lôžkovú kapacitu, čo zdôvodnil, že hlavnou náplňou činnosti RSŽ Homôlka sú ozdravovacie pobyty detí, za ktoré nie je možné účtovať vysoké ceny. Informoval členov zastupiteľstva, že v minulom roku 1995 predstavovala strata RSŽ Homôlka 2 milióny korún. Obecné zastupiteľstvo vzalo uvedené dôvody na vedomie a s oslobodením poplatkov za lôžkovú kapacitu súhlasilo.

Po zmene prevádzkovateľa pán Mišura prepustil značnú časť personálu a tento nahradil prevažne rodinnými príslušníkmi a dôchodcami, pretože za dôchodcov podľa súčasných právnych predpisov nie je zamestnávateľ povinný odvádzať dane.

Občania svoju zlú finančnú situáciu riešia rôznymi spôsobmi. Občan Kamil Fojtík, ktorý vlastní chalupu na laze U Lapšov túto prenajíma na účely rekreácie rôznym záujemcom o pobyt na čerstvom vzduchu najmä v letných mesiacoch od júna do septembra, kedy je do lazu zjazdová cesta.

1.11.1996 začala podnikať v oblasti:

1. Maloobchod v rozsahu voľných živností
2. Sprostredkovanie obchodu
3. Dekorovanie skla a porcelánu

občianka Valaskej Belej č. 193 Helena Tupá. Zušľachtňovanie porcelánu a celých obedových súprav začala robiť v priestoroch bývalého obchodu Na Mišánke pod menom HELLA

Protest proti znečisťovaniu životného prostredia

Na svojom zasadnutí dňa 21. 5. sa OZ zaoberalo protestom občanov bývajúcich pri Sklárskom družstve Krištál Valaská Belá proti výstavbe vypaľovacích pecí v rodinnom dome patriacom manželom Jozefovi a Márii Slugeňovej č. 119, ktorí sa zaoberajú podnikaním vo forme zušľachtovania sódno draselného a olovnatého skla, službami súvisiacimi so zasklievaním okien a zušľachtovaním porcelánu. Obyvatelia v susedstve sa boja škodlivosti výparov, ktoré vznikajú pri vypaľovaní skla a porcelánu pri ich zdobení zlatom, platinou a rôznymi listrami. Pod protest sa podpísalo 14 občanov. Vo svojom liste poukázali na veľké znečisťovanie životného prostredia a znehodnocovanie kultúry bývania v tejto časti obce už jestvujúcim družstvom Krištál SVD Valaská Belá a jeho prevádzkami. Jedná sa najmä o dym z kotolne, čističky odpadových vôd a kyselín, pecami v stredu maľba porcelánu a sklárskou hutou, ktorá má v dohľadnej dobe pribudnúť.

Na základe protestu sa k problému vyjadril štátny okresný hygienik, ktorý skonštatoval, že po stránke hygieny nie je príčina, pre ktorú by objekt nemohol fungovať. Podľa vyjadrenia, nové sídlo firmy SKLOMAT je napojené na verejný vodovod a splaškové vody sa odvádzajú do prefabrikovanej žumpy. V dielni maľby skla a porcelánu je zabezpečené prirodzené a nútené vetranie. Osvetlenie priestorov je žiarivkové, navrhnuté v súlade so slovenskou technickou normou. Preto súhlasí, aby od 9. 10. fungovala firma SKLOMAT v nových priestoroch.

Zdravotníctvo a sociálne pomery, životná úroveň

Konferencia "Drogy - spoločenský problém"

18. 4. 1996 sa v aule Vysokej školy dopravy a spojov v Prievidzi konala konferencia "Drogy - spoločenský problém". Pretože tento skutočne spoločenský problém, ktorý sa v našej krajine otvoril spoločne s otvorením hraníc r. 1989, týka i našej obce (drogy sa už objavujú i v našej obci, najmä medzi mládežou) zúčastnili sa jej i zástupcovia za našu obec:

Ľudmila Podskočová - členka Komisie ochrany verejného poriadku a
Zuzana Sýkorová - členka Komisie kultúry a vzdelávania.

Konferencia bola zameraná najmä na prevenciu ohrozenia mladého človeka závislosťou, alebo drogou. Pod závislosťou sa nerozumie iba závislosť od drogy ako je marihuana, alebo heroín. Stretávame sa už veľa rokov so závislosťou na cigaretách, alkohole a novšie na počítačoch a televízii. Najmä po roku 1989, kedy sa v pohostinstvách objavili hracie automaty môžeme vídať niektorých ľudí pravidelne hrať. Je to o to horšie, že i otcovia a matky rodín sú schopní nahádzať do automatu celú výplatu, alebo peniaze, ktoré dostanú z úradu práce. Veľmi sa rozmohol alkoholizmus u žien. Najväčšou tragédiou je, keď pijú obaja rodičia bez toho, že by si uvedomovali, ako to ich deťom ubližuje.

Jednou zo záporných stránok, na ktoré sa počas konferencie poukazovalo boli i zrušenie kultúrnych stredísk pri obecných úradoch, ktoré sa pre nedostatok finančných prostriedkov obcí začali odbúrať, čím začala upadať kultúra. Mládež je potom odkázaná tráviť svoj voľný čas na ulici. Preto jedným zo záverov konferencie

bolo, aby sa priamo v zákone o štátnom rozpočte vyčlenilo určité percento finančných prostriedkov na financovanie kultúrnych stredísk. Pokiaľ toto financovanie zo štátneho rozpočtu ešte nie je uzákonené, prednášajúci apelovali na starostov obcí, aby presadzovali schválenie čo najväčšej možnej výšky finančných prostriedkov na fungovanie kultúrnych aktivít v obci.

Čo sa týka našej obce môžeme povedať, že máme uvedomelých poslancov, ktorí si veľmi dobre uvedomujú, čo by znamenalo zrušenie kultúrnych aktivít v obci a ako by sa to podpísalo na problémoch najmä v medziľudských vzťahoch.

Lekáreň - priestorové riešenie a zmena prevádzkovateľa

Po prevzatí zdravotného strediska do správy obce sme museli z dôvodu nevyhovujúcich priestorov riešiť umiestnenie lekáreň v nových priestoroch a tiež sme museli vybaviť na Krajskom úrade a Ministerstve zdravotníctva výnimku, aby lekáreň mohla spadať pod správu obce. Túto záležitosť sme boli nútení riešiť z dôvodu nezájmu o súkromné prevádzkovanie lekáreň školeným lekárnikom. Doterajší lekárnik Mgr. Marián Hronec sa vyjadril, že nemá peniaze, aby si mohol zriadiť súkromnú prax. Preto obecné zastupiteľstvo na zasadnutí 11. 7. schválilo aby lekáreň prevádzkovala Obec Valaská Belá a aby tam bol zamestnaný doterajší lekárnik. Účtovníctvo bude vykonávať tak ako doteraz pani Katarína Čerešňáková z Bojníc, ktorá sa touto činnosťou zaoberá už dlhšiu dobu a vzhľadom na špecifický sortiment má s vedením účtovníctva v lekárňach skúsenosti.

Lekáreň sa zriadila v priestoroch bývalého internátu, ktoré patria Sklárskemu výrobnému družstvu Valaská Belá a od ktorého sme si priestory prenajali. Na prevádzkovanie lekáreň si bola obec nútená vziať úver vo výške 400 tisíc korún.

Školstvo a kultúra, cirkevný život

Činnosť Miestneho kultúrneho strediska

Hlavnú náplň činnosti Miestneho kultúrneho strediska (MKS) vo Valaskej Belej tvorí prevádzkovanie Kina Slovan, Miestnej ľudovej knižnice a zábavných a výchovných podujatí. Pri niektorých podujatiach spolupracuje s Regionálnym kultúrnym strediskom v Prievidzi, so Základnou školou a Materskou školou vo Valaskej Belej a podnikateľmi obce. Organizuje i mnohé zaujímavé prednášky zamerané na rôzne spoločenské témy.

V mesiaci február zorganizovalo MKS besedu s primárom kožného oddelenia Nemocnice s poliklinikou v Bojniciach MUDr. Bakytom CSc. na tému AIDS. Besedy sa zúčastnilo 40 občanov, hlavne mládež, ktorá bola pútavou formou a hlavne citlivo poučená aj o mravnej stránke života v súvislosti s uvedenou chorobou.

Deti z materskej školy sa zúčastnili v Miestnej ľudovej knižnici (MLK) rozprávkového dopoludnia, ktoré im pripravila pracovníčka knižnice Elena Kopčanová, kde boli oboznámení so vznikom knihy, rozdielom medzi knižnicou a kníhkupectvom a na túto tému si pozreli i diafilm.

Folklórna skupina Belanka sa v Poluvsí zúčastnila Zimných folklórnych slávností, na ktorých sa predstavila s programom "Trávenie zimných večerov". Súbor v čase fašiangov v rámci oživovania a udržiavania tradícií uskutočnil sprievod po obci.

Detský súbor Nádej nacvičil pásmo piesní a tancov pod názvom "Od Ondreja po fašiangy", s ktorým sa 30. marca zúčastnil Okresnej prehliadky detských súborov v Kultúrnom dome v Bojniciach.

V apríli sa uskutočnil kurz pestovania, ošetrovania a štepenia ovocných stromov. Lektorom podujatia bol Ing. Hnízdil, CSc., ktorý okrem ošetrovania a štepenia ovocných stromov účastníkov oboznámil s tým, ako využívať nechemickú ochranu rastlín a plodín v záhradkách. Z dôvodu veľkého záujmu sa tento kurz opakoval a bol doplnený o praktické ukážky letného rezu ovocných stromčekov.

V apríli sa tiež uskutočnilo poradenské podujatie pre ženy "Kvety a náš domov", na ktorom lektorka pútavou formou oboznámila ženy s pestovaním, presádzaním, ochranou a aranžovaním kvetov.

Mesiac máj sa začal piesňami a tancami Folklórnej skupiny (FS) Belanka, ktorá výrazne prispela k slávnostnej atmosfére pri stavaní a vyberaní májov v obci. Pri obnovení tejto staro-novej tradície bola bohatá účasť občanov ale i detí a mládeže.

Pracovníčky MKS spolu s pracovníčkami obce zorganizovali v prvú májovú nedeľu v priestoroch kultúrneho domu Deň matiek. Slávnostný príhovor starostu obce plne odrážal význam tohto sviatku. Programu FS Belanka tleskalo početné obecnstvo. Na záver tohto podujatia boli matky obdarované kvetmi.

Zaujímavé podujatie pod názvom "Strieborný podvečer" pripravilo MKS pre dôchodcov. Na tomto podujatí sa zúčastnila i všeobecná lekárnica, ktorá dôchodcov rozprávala o zdravom spôsobe života, mohli s ňou prekonzultovať svoj zdravotný stav a dať si zmerať krvný tlak. K slávnostnej atmosfére prispel detský FS Nádej piesňami a tancom.

K sviatku Medzinárodného dňa detí sa uskutočnila detská diskotéka s rôznymi hrami a súťažami, plná smiechu, radosti a sladkých odmien, ktoré našim deťom spolu s občerstvením pripravilo MKS v spolupráci so sponzormi (Milan Guláš, Anton Topák, Božena Kuricová, Reštaurácia Belanka, Dozorný výbor Jednota a Potraviny Jednota). Detský FS pripravil pre svojich rovesníkov program piesní a tancov pod názvom "Deti deťom".

V mesiaci jún sa pre žiakov ZŠ uskutočnilo podujatie z astronómie "Zem a vesmír". Lektorom bol profesor Škrinár z Gymnázia v Prievidzi.

Ďalej sa uskutočnila poradňa pre rodičov, ktorých deti začnú od septembra 1996 navštevovať školu. Toto podujatie, ktoré uskutočnilo MKS v spolupráci s Regionálnym kultúrnym strediskom v Prievidzi, malo uľahčiť rodičom výchovný prístup k deťom, ktoré nastupujú do I. ročníka.

Jedno nedeľné popoludnie spríjemnila občanom svojim vystúpením v kultúrnom dome detská FS Nádej. Okrem toho sa táto folklórna skupina zúčastnila na Letných folklórnych slávnostiach v Čereňanoch a v amfiteátri v Nitrianskom Rudne.

Okrem týchto podujatí MKS poriadalo fašiangovú zábavu, pochovávanie basy a veľkonočnú zábavu. Kultúrny dom prenajalo MKS na 9 diskoték a na I akciu predaja textilu.

V Kine Slovan sa odpremietalo v p I. polroku 1996 21 predstavení pre dospelých a 7 predstavení pre deti. Filmy boli predovšetkým americkej produkcie. Okrem toho prenajali pracovníčky MKS priestory kultúrneho domu na dílerskú akciu - "Čistiace a kozmetické prípravky - ich použitie".

Miestna ľudová knižnica (MLK)

Miestna ľudová knižnica má 349 čitateľov, z toho 186 detí. V roku 1996 bolo vypožičaných 5961 kníh, z toho dospelým 1870 a deťom 5961. Z oblasti náučnej literatúry bolo požičaných 568 kníh a časopisy boli požičané v množstve 419. V mesiaci marec prebiehal v MLK mesiac knihy. Pri tejto príležitosti sa uskutočnila výstavka kníh zameraná na náučnú literatúru, súťaž o najlepšieho čitateľa, literárny kvíz pre žiakov základnej školy.

Plnenie rozpočtu Miestneho kultúrneho strediska vo Valaskej Belej

Zostatok z roku 1995 bol 50.956,16, ktorý však bol vrátený na účet zriaďovateľa - t.j. Obce Valaská Belá.

Príjmy:

Príjmy od obyvateľstva (vstupné - tržba kina)	122.499,- Sk
Ostatné príjmy z vlastnej činnosti	67.576,- Sk
Účelová dotácia na opravy budov	84.923,- Sk
Dotácia na činnosť	<u>300.000,- Sk</u>
Príjmy spolu	574.998,- Sk

Výdavky:

Materiálové výdavky (uhlie, plyn, knihy, voda)	153.705,- Sk
Účelová dotácia (kúpa 60 ks stolíc, piesok, oplatenie kina, železo, plechy na komín)	77.107,- Sk
Služby a práce (požičovné, preprava filmov, poisťné za škody, odvoz smetí, hudba na Anna bál atď)	90.985,- Sk
Cestovné	1.830,- Sk
Mzdové výdavky	<u>213.861,- Sk</u>
Výdavky spolu	537.488,- Sk

Školstvo - využitie školských priestorov

V mesiaci jún sa starosta obce s riaditeľom školy dohodli na spolupráci v poskytovaní priestorov školy mimo vyučovania.

Jedná sa najmä o kultúrnu a športovú oblasť

Kultúrna oblasť:

- poskytnutie priestorov a na vzdelávacie akadémie, kurzy a výstavy poriadané spoločenskými organizáciami a Miestnym kultúrnym strediskom /MKS/ vo Valaskej Belej
- poskytnutie kultúrneho programu pri rôznych spoločenských udalostiach
- poskytnutie darčiekov pri príležitosti Dňa matiek do Domu dôchodcov vo Valaskej Belej

Športová oblasť:

- otvorenie školského areálu pre školopovinné deti počas školského roka, cez pracovné dni denne do 18.00 hod.
- otvorenie školského areálu pre školopovinné deti počas letných prázdnin minimálne 5 hodín denne cez pracovné dni s dozorom
- poskytnutie školského areálu pre spoločenské organizácie po spísaní dohody o podmienkach používania objektu

- v prípade záujmu o obnovenie činnosti stolnotenisového oddielu mužov poskytnutie telocvične, umyvárky.

Školstvo - vyhodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov

V školskom roku 1995/1996 bolo v Základnej škole vo Valaskej Belej 276 žiakov. V špeciálnej triede bolo 8 žiakov. V ročníkoch 1 - 4 bolo päť tried s počtom žiakov 135 a v ročníkoch 5 - 8 bolo 6 tried s počtom žiakov 141. Spolu bolo teda 11 tried.

Prospech :

- prospievajúcich bolo	269	97,46 %
- neprospievajúcich bolo	7	2,62 %
- vyznamenaných bolo	42	29,78 %

Na škole pracoval stolnotenisový, elektrotechnický a rozhlasový krúžok.

Povinne voliteľné predmety boli

- práca s počítačom
- cvičenia z jazyka slovenského
- etická výchova
- náboženská výchova

Nepovinné predmety boli

- pohybové hry
- ekologická výchova

Školskú družinu pri Základnej škole vo Valaskej Belej navštevovalo 87 detí, t.j. 31,52 %, v školskej jedálni sa stravuje 90 stravníkov, t.j. 32,6 %. 10 žiakov ZŠ sa zúčastnilo okresného kola "Pytagoriády", 7 žiaci sa zúčastnili okresného kola "Matematickej olympiády".

Školského kola "Slovenský slávik" sa zúčastnilo 36 žiakov, Hviezdoslavovho Kubína sa zúčastnilo 36 žiakov.

Člen Komisie pre kultúru a vzdelávanie p. Július Podskoč sa zúčastnil besedy o vzniku obce Valaská Belá a oboznámil žiakov so vznikom a históriou našej obce, kde použil materiály z Oblastného archívu v Šali. Besedy sa zúčastnilo 30 žiakov základnej školy.

V čase Fašiangov sa na ZŠ uskutočnil maškarný ples za účasti 100 masiek. Na Veľkú noc sa uskutočnil Veľkonočný turnaj v stolnom tenise o pohár starostu obce.

Cirkevný život

29. 9. 1996 na hody celebroidal svätú omšu páter Šebastián Labo. Pri tejto príležitosti prispel na cirkevné ciele farnosti sumou 140.000,- Sk.

Misijnú činnosť v Namíbii v Afrike zahájil po zaškolení v Írsku náš občan Juraj Slugeň

- príslušník rádu Kapucínov.

Farský úrad vo Valaskej Belej uskutočnil v roku 1996:

- krstov	48
- sobášov	19
- pohrebov	37

Obyvateľstvo

V roku 1996 sa narodilo 20 detí, z toho 7 dievčat. Zomrelo 39 obyvateľov, z toho 18 žien. Pristáhovalo sa ku nám 30 nových obyvateľov, z toho 12 žien. Odstáhovalo sa 36 obyvateľov, z toho 23 žien. Z uvedených údajov vyplýva, že neustále počet obyvateľstva klesá. V roku 1996 bolo uzavretých 15 manželstiev.

Iné záznamy

Návšteva archívu v Šali

V mesiaci február 1996 uskutočnili starosta obce Ing. Mateáš s poslancom Júliusom Podskočom a pracovníčkami Obecného úradu Elenou Obuchovou, Elenou Kopčanovou a Martou Vrtíkovou návštevu v Oblastnom archíve v Šali.

Získali tam informácie o úradnej pečati z roku 1831, ktorá sa používala od r. 1657, ako to vyplýva z odtlačkov úradnej pečate.

Je okrúhla, po vonkajšej strane je nápis: VALASZKÁ BELÁ, roky 1657 a rok 1831, ktorý rozdeľuje na polovicu nakreslená lebka zvierat'a.

Potom nasleduje nápis: SIGILLUM COMUNITATIS. V strede je obrazec v tvare pluhu, v ktorom je v spodnej časti slovenské trojvršie /Tatra, Matra, Fatra/ a na trojvrší jedľa, po ktorej bokoch sú umiestnené poľnohospodárske nástroje, vpravo cepy, vľavo kosa a navrchu vpravo hrable a vľavo vidly.

V spodnej časti reliéfu, ktorý ohraničuje vnútorný obrazec sú v spodnej časti vpravo pluh a vľavo brány.

Získali sme tam i rôzne listy zachované z rokov 1735 - 1902, ktoré opisujú udalosti zo života občanov Valaskej Belej, ako sú napríklad požiar na laze u Kuricov z r. 1902 a rozdelenie podpory vyhorelcom z prostriedkov spolku "Dobré srdce", alebo žiadosť o vymáhanie kominárskeho poplatku z r. 1864. Listiny sú písané v staroslovenčine, maďarčine, latinčine a sú veľmi ťažko čitateľné.